Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto
MTK ry

Heikki Aro

Asiantuntijalausunto

23.10.2023

ASIA: U 57/2023 VP VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE KOMISSION EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI MAAPERÄN SEURANNASTA JA KESTOKYVYSTÄ (MAAPERÄN SEURANTAA KOSKEVA LAKI)

MTK Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK ry) kiittää mahdollisuudesta kommentoida esitystä.

MTK pitää maaperän terveydestä huolehtimista tärkeänä ja kannatettavana tavoitteena. Direktiivillä halutaan harmonisoida toimia ja toimenpiteitä, joilla voidaan maaperän terveyden seurannan ohella parantaa maaperän terveyttä, ja saavuttaa EU:n maaperästrategian mukainen terveen maaperän tavoite vuoteen 2050 mennessä. MTK yhtyy valtioneuvoston kantaan maaperän hyvän terveyden keskeisestä merkityksestä ratkaistaessa monia ympäristöhaasteita, edistettäessä ihmisten hyvinvointia ja globaalia ruokaturvaa.

MTK tukee myös valtioneuvon kantaa maaperää koskevan EU-tasoisen tiedon parantamisen tarpeesta. Olemassa olevia kansainvälisten ja kansallisten seurantajärjestelmien, kuten LUCAS-seuranta, hyödyntämisellä voidaan kustannustehokkaasti edistää maaperää koskevien tietojen kokoamista. Tällä voidaan varmistaa myös laajempi kansallinen liikkumavara. MTK yhtyy myös valtioneuvoston kantaan, että seurannan osalta tulee hyödyntää olemassa olevia rakenteita mahdollisimman tehokkaasti.

MTK suhtautuu kriittisesti direktiivissä esitettyyn delegoitujen säädösten antovaltuuteen, mikä todennäköisesti edesauttaisi monimutkaisen ja paljon kustannuksia aiheuttavan seurantajärjestelmän luomista koko EU:n alueelle. Tätä ehdotettua säädösvallan siirtoa on valtioneuvon kannan mukaisesti tarkasteltava huolellisesti ehdotuksen jatkoneuvotteluissa.

Maanomistajille ei tule asettaa uusia taloudellisia rasitteita maaperän seurantaan liittyvien velvoitteiden toteuttamisessa. Maaperän tilan mittaaminen ja raportointi eivät saa olla myöskään este kannattavalle maa- ja metsätalouden harjoittamiselle, eikä peltojen ja metsien hyvää kasvukuntoa ylläpitäville toimenpiteille. Valtioneuvoston kannan mukaisesti direktiiviehdotukseen sisältyviin muuttujiin ja indikaattoreihin tarvitaan joustoa, jotta jäsenvaltioiden erilaiset olosuhteet voidaan huomioida direktiivin toimeenpanossa. MTK pitää ainoana oikeana ratkaisuna valtioneuvoston kriittistä kantaa direktiivin mukaiseen ehdotukseen tulkita maaperän terveyttä vain yhden raja-arvon poikkeaman perusteella.

On tärkeä muistaa, että osa komission ehdottamista indikaattoreista huomioi vain heikosti Suomen maaperän erityispiirteet ja maaperän historian. Ne eivät myöskään kaikki sovellu metsämaan indikaattoreiksi, ja voivat sisältää suuria epävarmuustekijöitä.

Direktiiviehdotus ei komission arvion mukaan koskisi omaisuuden käyttöä. Valtioneuvoston arvion mukaan direktiiviehdotus mahdollistaisi toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuuden pyytää pääsyä maanomistajan omistamalle maalle maaperän terveyden seurannan toteuttamiseksi. MTK pitää tärkeänä, ettei perustuslain mukaista omaisuudensuojaa saa heikentää, eikä maanomistajien omistus- ja hallintaoikeuksia heille kuuluvien maa-alueiden dataan saa vaarantaa. Datan keruussa tulee hyödyntää olemassa olevia kansallisia mittausmenetelmiä.

MTK tukee valtioneuvoston näkemystä suhtautua varauksellisesti komission ehdotukseen mukauttaa delegoiduilla säädöksillä liitteessä III esitettyjä kestävän maaperänhoidon periaatteiden noudattamista. Osa esitetyistä periaatteista on tulkinnanvaraisia, ja MTK:n näkemyksen mukaan tällaiset periaatteet voivat johtaa kohtuuttomiin maankäyttöä sääteleviin vaatimuksiin, joihin Suomen on syytä suhtautua kriittisesti.

Komissio mainitsee myös uuden maaperän sertifiointijärjestelmän osana direktiivin toteutusta. Mahdollisten sertifiointijärjestelmien tulee olla markkinaehtoisia ja perustua soveltamiskelpoisiin kriteereihin. Sertifioinnin ja datan keruun kustannusten ei tule päätyä maanomistajien maksettaviksi. On hyvä ottaa huomioon, että niin Suomessa kuin EU:ssa on suunnitteilla ja käytössä jo nyt useita sertifiointijärjestelmiä, joissa huomioidaan maaperän kunto. Siksi päällekkäisiin ja uusiin järjestelmiin tulee suhtautua varauksella.

MTK tukee myös valtioneuvoston kantaa, että pilaantuneiden maa-alueiden tunnistuksessa ja kartoituksessa tarvittavien toimenpiteiden toteuttamisessa on säilytettävä riittävä kansallinen joustovara.

Heikki Aro
Asiantuntija, maaperä ja ilmasto
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry